

internirce. Službeni revizionizam današnje nemačke države izjednačava nacističke logore sa sovjetskim, pa istorija i arhivi postaju suvišni. Nova spomen obeležja treba da budu znamen jednačine teorija o totalitarizmu: KZ logor = NKWD logor = DDR logor za internirce. Izjednačene su rasna i klasna mržnja, rasistički snovi o velikoj sili i sovjetska imperijalna politika, fašistička i komunistička ideologija. Cilj je delegitimisati DDR-antifašizam i osuditi DDR kao totalitarnu državu. Paušalna denuncijacija antifašizma samo je uvod za dalekosežnu diskriminaciju levice (Maur 1998). Historikerstreit 1986/87 bio je samo akademski uvod u potonji nemački državni revizionizam. Danas se vode rasprave oko toga da li je 8. maj 1945. bio "dan poraza" ili "dan oslobođenja", a zločini Aušvica izjednačavaju se sa savezničkim bombardovanjem Drezdena. Osnivaju se instituti za prerađu prošlosti DDR-a po obrascu teorija o totalitarizmu. Relativizacija nacizma vrši se preko demonizacije DDR-a i formule o "dve nemačke diktature", Hitlerovoj i Ulbriht-Honekerovoj. Rasprava koja se na Zapadu vodi oko ograničenosti i dometa pojma totalitarizam, u bivšem DDR-u nailazi na snažan otpor, jer se ovo, u startu pogrešno poređenje, shvata kao posthumno rasterećenje nacizma pomoću nediferenciranog kriminalizovanja DDR-a (Bialas, 1998). Sličan revizionistički obrazac, obojen lokalnim predrasudama i stereotipima, na delu je i u ostalim istočnoevropskim režimima kod ocene vlastite socijalističke prošlosti. Poljski istoričar M. Krol razlikuje tri obrasca odnosa prema socijalističkoj prošlosti: 1. "Evolutivna revolucija", kod koje je novi početak praćen političko-moralnom amnestijom bivše nomenklature. Prošlost se ne obrađuje dalje, već se potiskuje; 2. "Restaurativna revolucija" – raskida se sa starim režimom i njegovim nosiocima uz istovremeno nadovezivanje na najvažnije elemente presocijalističke prošlosti. To je praćeno demonizacijom socijalističke prošlosti 3. "Amnezivnu revoluciju" karakteriše potreba starih elita da svesno zaborave prošlost što se podudara sa željama stanovništva da se ne vraća prošlosti ine mora pozabaviti sa vlastitim oportunizmom (Cit. prema Steinbach 1999). Uočena tri obrasca brane različite grupe, ali se mogu javiti i kao mešoviti oblici sa različitom prevagom pojedine komponente.

Urušavanje socijalističkog bloka u Evropi po tzv. domino-sistemu pokrenuo je partijski vrh SSSR-a, kada se iz sile koja je do tada kočila reforme preobrazio u motor promena (perestrojka, pad Berlinskog zida, neintervenisanje u Rumuniji itd.). Unutrašnji nosioci promena u Evropi 1989/90. bile su opozicione grupe, građanske inicijative, reformisani delovi komunističkih partija i spontani pokreti stanovništva. U ovom krugu nacionalistička desnica bila je važna snaga. Desnica ne smatra da su nacionalizam i demokratija nespojivi, a socijalizam tumači kao antinacionalnu boljševičku zaveru. Pad komunističkih partija s vlasti podstakao je izmenu odnosa prema prošlosti koja je tekla neravnomerno. U Rusiji je prerada prošlosti gotovo skinuta s dnevnog reda, a da nije crta podvučena (Possekel 1998). St. Peterburgu vraćeno je ime, Lenjinov muzej u Moskvi je zatvoren, ali je mauzolej još otvoren, srušen je spomenik Đeržinskom, ali Marks i Engels još stoje u Moskvi. Ulica Gorkog ponovo je postala Tverskaja, ali su Lenjinov prospekt i Lenjingradski prospekt zadržali ime. Svi sadašnji političari istekli su iz KP SSSR-a i Komsomola, ali se jasno distanciraju od KP Rusije bez nostalgije za SSSR-om. Glavni period prerade prošlosti ovde je bila Perestrojka, kada je došlo do otvorenog suočavanja sa sovjetskom istorijom. Pošto arhivi još nisu otvoreni to su radili pretežno publicisti. U SSSR-u još ranije bilo je osuda Staljinovog režima, a u perestrojci prerada prošlosti zahvatila je Lenjina i socijalizam sve do Gorbačova. Posle zabrane KP SSSR-a revizionizam je podstakao naglo oživljavanje različitih teorijskih pristupa u društvenim naukama, kao nadoknadu stagnacije za vreme SSSR-a. Današnja ruska levica prožeta je nacionalizmom (Zjuganov-Baburin). Nekadašnji internacionalizam poistovećuje se sa